

Avdelningen för kunskapsstyrning för socialtjänsten
Elisabet Svedberg
elisabet.svedberg@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
a.registrator@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens yttrande över promemorian – Ett nytt ersättningssystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga

Arbetsmarknadsdepartementets dnr A2016/01307/I

Sammanfattning

Socialstyrelsen anser att ambitionen att förenkla regelverket och underlätta administrationen kring ersättningarna är vällovlig. Oaktat vilket ersättningssystem som tillämpas, så reglerar socialtjänstlagen på ett tydligt sätt vad som gäller. Enligt 1 kap. 2 § socialtjänstlagen ska det vid beslut eller andra åtgärder som rör vård eller behandlingsinsatser för barn vad som är bäst för barnet vara avgörande. Detta är styrande för de beslut som fattas. Socialstyrelsens erfarenhet är dock att statsbidrag kan verka styrande. Det finns därför en risk att det föreslagna ersättningssystemet kan leda till att individuella bedömningar får stå tillbaka för generella beslut om insatser utifrån kostnadsmässiga skäl. Socialstyrelsen bedömer att det finns en risk för att 16 – 17-åringar placeras i ett stödboende utan att socialnämnden gör en individuell bedömning av om stödboende är en lämplig placeringsform. Vidare finns risk för att placeringar för ensamkommande barn avslutas när den unge fyller 18 år även när denne är i behov av fortsatt stöd och hjälp i form av en placering.

De risker Socialstyrelsen ser med promemorians förslag kan innebära långsiktiga negativa konsekvenser för ensamkommande barn när det gäller etablering och integration i det svenska samhället om beslut om insatser inte bygger på professionella bedömningar om barnets bästa.

Barnets bästa (3)

Vid vård- och behandlingsinsatser ska barnets bästa vara avgörande. Vad som är barnets bästa är en bedömning i varje enskild situation. Socialnämnden ska vid val av insats och placeringsform beakta det ekonomiska perspektivet men om det leder till att den individuella bedömningen får stå tillbaka för mer generella lösningar, ser Socialstyrelsen en risk att barnperspektivet och barnets bästa åsidosätts.

Placering i stödboende (3.4)

Förslaget utgår från att en betydande andel av barn i åldern 16 – 17 år kommer att placeras i stödboenden. Socialstyrelsen erinrar om att socialtjänstlagen anger att barn i dessa åldrar endast får tas emot i ett stödboende om det finns särskilda skäl då barn utgör en särskilt skyddsvärd grupp.

Stödboende fyller en viktig funktion som fristående placeringsalternativ men framförallt som utslussning efter annan vård. Innan en placering i stödboende sker ska socialnämnden göra en individuell bedömning av om stödboende är en lämplig placeringsform. Socialnämnden ska vid den bedömningen ta ställning till om barnet eller den unge har förmåga att klara den nivå av självständighet som krävs och överväga de risker som följer med ett eget boende med mindre närvaro av personal än vid ett hem för vård eller boende. Barn och unga i asylprocessen är en särskilt utsatt grupp som ofta har större behov av närvaro av vuxna än de som har fått uppehållstillstånd. Anledningen till flykten och händelser under flykten har för många inneburit traumatiserande upplevelser som kan ge sig till känna efter ett tag i Sverige. För att göra bedömningen om stödboende kan vara ett lämpligt alternativ krävs att socialtjänsten har tillräcklig kännedom om barnet.

Asylsökande unga i åldern 18 - 20 år (3.5)

Rätten till ersättning enligt förslaget innebär att det krävs att kriterierna för LVU är uppfyllda eller att det föreligger ett motsvarande vårdbehov som kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen. Socialstyrelsen befarar att detta kan medföra att asylsökande ensamkommande barn som fyller 18 år och som har behov av vård utanför det egna hemmet, men som inte uppfyller det angivna vårdbehovet, inte beviljas fortsatt placering. Det skulle innebära en särbehandling i förhållande till andra placerade ungdomar.

Asylsökande som har påbörjat en gymnasieutbildning före 18 års ålder har enligt skollagen (2010:800) rätt att fortsätta studierna även efter 18 års ålder. Socialstyrelsens uppfattning är att möjligheten att fullfölja en gymnasieutbildning är betydelsefull även för denna grupp ungdomar. Att slutföra gymnasiestudier är en del av integrationen i Sverige. En placering på ett anläggningsboende kan försvåra skolgången och därmed även försvåra den pågående integrationen.

Om den unge beviljas uppehållstillstånd efter att ha överförts till ett anläggningsboende anvisas han eller hon på nytt till en kommun som kan vara samma kommun som tidigare eller en annan. Detta kan leda till en flyttkarusell som försvårar skolgången ytterligare med negativa konsekvenser för den unge.

Unga i åldern 18- 20 år med uppehållstillstånd (3.6)

Förslaget till nytt ersättningssystem innebär en risk att ensamkommande barn som fyller 18 år och som har uppehållstillstånd inte får en individuellt anpassad vård. Behov av vård utanför hemmet behöver inte vara liktydigt med behandlingsbehov. Vård av barn och unga omfattar omvårdnad, fostran, tillsyn, stöd eller behandling, allt beroende på barnets behov. När det gäller placerade barn

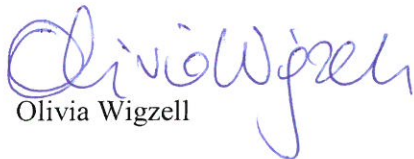
och unga generellt finns ingen skarp 18-årsgräns utan det görs individuella bedömningar av behovet av fortsatt vård. Förslaget kan leda till att ensamkommande barn särbehandlas i förhållande till andra och att deras vårdbehov inte tillgodoses.

Konsekvensutredningen (4)

Socialstyrelsen anser att konsekvenserna av förslagen behöver utvecklas utifrån ett barnperspektiv och principen om barnets bästa, som regleras i lagstiftningen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Olivia Wigzell. I den slutliga handläggningen har rättschefen Pär Ödman, avdelningschefen AnneMarie Danon och avdelningschefen Erik Höglund deltagit. Utredaren Elisabet Svedberg har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Olivia Wigzell

Elisabet Svedberg

